

De kunst van het verliezen... overwinnen

4 september '24

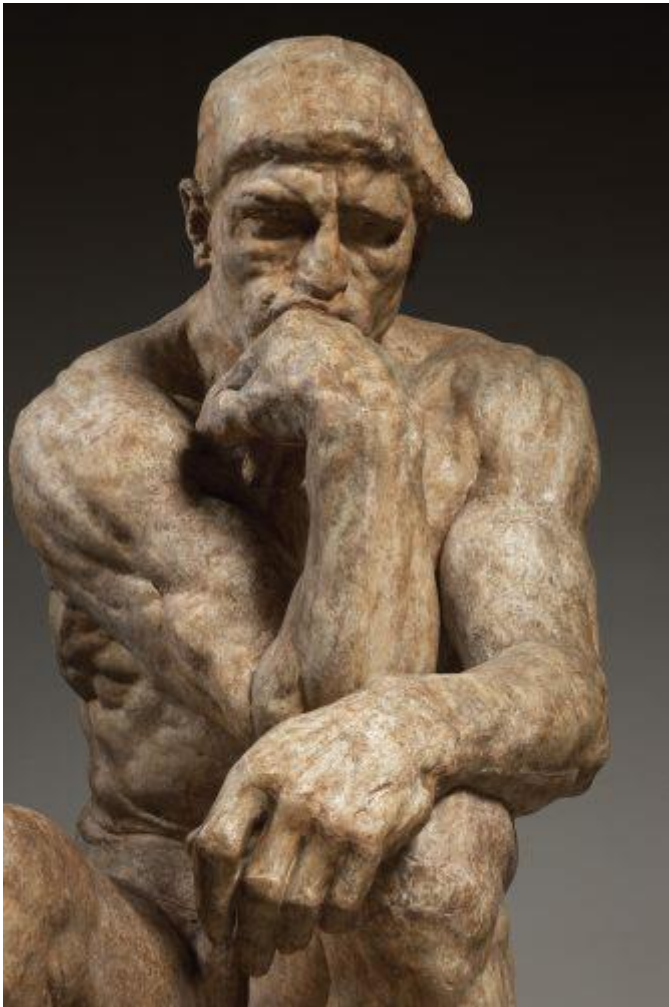
De klok kan er bijna op gelijk gezet worden: om kwart over tien, maar voor je idee toch ook weer erg plotseling, dan komt ie: de blunder, een onbegrijpelijke zet zonder enige compensatie. In dit document speel ik even open kaart. Ik ga het over 'het proces blunder' hebben, en de vraag of je moet stoppen met schaken dan wel of er iets te leren valt van dat lastige bijverschijnsel in de sport dat verliezen heet. En dan meer in het bijzonder het verliezen doordat je een stukje regie lijkt te missen. Dat je iets in jezelf even lijkt te missen, en ik wil de overdenking maken of je er iets mee moet als zijnde een soort van levenstaak.



Voordat ik de vraag of ik persoonlijk wel of niet moet doorgaan met schaken maak ik even een vergelijking met een bassist die in een bandje speelt en de eerste nummers prima de maat houdt en dan plots, stevast vanaf het vijfde nummer, de maat niet meer kan houden. Het ging zo goed, totdat...

En als het maken van fouten met regelmaat gebeurt kun je de vraag stellen of je door moet blijven spelen (in een context waar andere bandleden geen fouten maken).

Maar terug naar het schaakbord en mijn stoeipartij met de kwestie of ik er gewoon maar mee moet stoppen dan wel doorgaan omdat er meer is dan verliezen? Bijvoorbeeld zoiets als jezelf overwinnen.



Hoe nu verder?

Door wie zal het zeggen wat is deze vraag voor mij actueel geworden, wetende dat ik beslist de maat een tijdje kan houden op het bord, maar op een zeker moment op de avond de maat volledig mis en een fatale noot uit sla; ofwel een misslag maak in de vorm van een onbegrijpelijke zet.

Nu is schaken natuurlijk een puur individuele aangelegenheid, en dupeer ik de ander niet als ik een stuk pardoes weggeef, maar toch ook hier ontdoe je de activiteit van zijn franje door het maken van een fout. Het proces van zetten, dat in een aantal uur tot een unieke opdracht heeft geleid, kan met één fatale zet imploderen tot iets volkomen nutteloos.

En ja, ik weet het, de tegenstander zal me dit niet kwalijk nemen (het gekregen punt zal het missen van dat proces ruimschoots vergoeden) en die halve nacht wakker liggen gaat ook wel weer voorbij, maar moet je als dingen structureel beginnen te worden niet de conclusie trekken dat je beter de aandacht richt op andere dingen?

Ik moet wel zeggen dat het als pijnlijk aanvoelt om iets weg te gooien wat je altijd met plezier gedaan hebt. Dus dat maakt het besluit te stoppen moeilijk. Maar dan doe je dat

toch niet?, zal de neutrale lezer denken. Nee, het is ook beslist geen gemakkelijke keuze, alleen wanneer de verhouding tussen een wel en minder goed bestede avond te ver uit elkaar begint te liggen wordt het anders, dan wordt het besluit om te stoppen logischer.

Of toch niet omdat er nog iets is wat een beduidende rol speelt?



Als een feniks uit de as herrezen: de kunst van het verliezen door jezelf te overwinnen

Verliezen is niet zo moeilijk – zie boven –, maar het leren omgaan met verlies is dat wel. Een levenstaak bijna, want ik heb het hier niet over het relativiseren dat schaken ‘maar een spelletje’ is. Even los van het vloeken in de schaakkerk dat het maar een spelletje is heb ik het over het kijken naar een stuk persoonlijk onvermogen. Een stuk onvermogen dat zich in een fragment openbaart.

En omdat het misschien wel erg belangrijk is om te leren, wat zal ik zeggen, vrede te hebben met *een merkbare mate van beperktheid* zijn de meeste mensen zo geconstrueerd dat ze of snel of uiteindelijk met (chronisch) verliezen te maken gaan krijgen. En misschien, bedenk ik me nu, ben je maar beter af als dat verliezen al op een wat jongere leeftijd gebeurt zodat je nog een tijdje hebt om daar een goed antwoord op te leren vinden. Een antwoord waar je ECHT wat aan hebt en waarmee je jezelf als relatief vluchtig aanwezige in dit bestaan ook beter leert begrijpen. Een begrip die je als een soort feniks doet herrijzen uit de verkoolde resten van die ontstaan zijn vanuit je beperktheid c.q. blunders en hopeloze zetten. Wat kan helpen bij dit proces is een langzame intrede van het besef *ik ben niet mijn gemaakte fouten*, maar iets wezenlijk anders.

Dit is misschien wel een motivatie waar ik op teren kan, maar is die ook voldoende om door te gaan met schaken? Wetende dat die fouten weer gaan komen en wetende dat ik de kunst van het verliezen nog niet versta. Ik neig naar een ja als ik verder wil met het leren te verliezen en naar een nee omdat ik weet dat dit leren ook op andere vlakken kan (ja, er ligt voor mij nog voldoende braakliggend terrein waar ik naar hartenlust kan

vallen en opstaan). De vraag is wat de doorslag geeft en of ik niet ook moet meenemen dat het schaakbord eigenlijk best een 'veilig' werkterrein is om fouten te maken. Immers, bij fouten heb ik enkel mezelf ermee en de opponent wordt er enkel beter van.



Een mooie taak

Zo bekeken lijkt hier dan toch een mooie taak te liggen, dat ik het schaken op de dinsdag kan zien als een proces van meer dan alleen een goede stelling op bord te formeren, maar dus ook een om de tikken die er gaan komen te incasseren en te leren leven met het maken van onverklaarbare fouten door hiaten in mijn eigen wezen. Ofwel de kunst van het verliezen door jezelf te overwinnen. Dit proces zal overigens vooral 's nachts tussen de lakens en 's morgens bij een kop koffie achter de tekstverwerker gaan plaatsvinden. En ik sluit een meditatie ook niet uit. Op zoek naar het antwoord op de vraag wat er nu op dat bord gebeurde en in welke relatieve verhouding het staat tot wie ik nog meer als wezen ben. Daar merkt u dus als clublid niets van. Van de kreten die er ongetwijfeld nog gaan komen wel, maar het doel voor dit seizoen is toch om die kreten ofwel niet meer te slaan ofwel ze direct daarna als karikatuur te zien, als aanhangsel van iets wat ik in essentie niet ben. Mocht ik in dit proces iets van een hanteerbaar antwoord ontdekken dan zal ik dit, naast alle stukken die door blunders mijner zijde naar u toe doen komen, met plezier met u delen.